

De taal die we gebruiken om te spreken over de wereld en zijn bewoners... heeft in zekere zin aan analytische kracht gewonnen (én ook veel ballast van experten jargon) maar heeft evenzeer veel van haar kracht verloren om aan te duiden wat nu juist wordt geanalyseerd of om te getuigen van respect, affectie of toewijding voor het onderwerp.

Wendell Berry

De bijen hebben me veel vreugde gebracht, soms pijn, veel raadsels. Ik kan de uren niet tellen die ik spendeerde aan het kijken in bijenkorven, aan het nauwgezet onderzoeken van de raten, het trekken van conclusies, het zeker en iets later weer stomverbaasd zijn over dingen. Het enige wat ik ondertussen weet is dat ik heel weinig weet. Maar onze relatie – de relatie tussen mij en de bijen – is diep en veelbelovend ondanks mijn niet-weten.

Ik kan even weinig met de mysterieuze en ronduit prachtige omwenteling die Venus in de loop van een jaar beschrijft als met de manier waarop een bijenvolk in de loop van een jaar evolueert. Beide vervullen me echter met ontzag en verwondering: het pad van de planeten, het pad van de koningin over de raten, haar wonderbaarlijke reis door wat we onbezorgd het 'broednest' noemen, het innerlijke heiligdom van het volk, vandaag de dag door ons zo ontheiligd.

Ik denk aan de bijen zonder ophouden, ik geniet van hen, ik verwonder me over hun perfectie en hun doel, ik zoek hun gezelschap op ik zwelg me in hun liefde. De liefde die ik voor ze voel is het enige waar ik zeker van ben ook al is het weinig waarschijnlijk dat die liefde ooit door iemand zal worden bestempeld als bestaand, meetbaar of wetenschappelijk te onderzoeken. Het maakt niet uit. Levende wezens moeten op een nieuwe manier worden waargenomen; meer dan gelijk welk ander dier hebben de bijen me dat geleerd. In hun gewijd gezelschap kan men zich aangemoedigd voelen in dialoog te treden met de wereld van het onzichtbare, met de geestelijke wereld. Ons ordinair "objectiverend" bewustzijn doet ze weinig recht aan en dan zullen ze gewoon aan ons ontsnappen.

Ik had het voorrecht de bijen heel sterk te kunnen ervaren als liefdeswezens en ik ken nog veel anderen die hetzelfde hebben ervaren. Die dingen veranderen ons. Die dingen zijn pure genade. Niets dat we lezen, studeren, en horen over bijen bereidt ons voor op hun liefde of hun adembenemend vermogen ons te betoveren, transcendente ervaringen te bieden en onze geest te laten zweven. Misschien verandert dat als we leren te verwoorden wat ze voor ons betekenen en hoe ze onze levens veranderen.

Rudolf Steiner zei: "Omdat bij de bijen het liefdesleven betuigd is en enkel aanwezig in die ene koningin, heeft het seksuele leven van het volk zich geworteld in alle instincten die de bijen onder elkaar ontwikkelen. Als een substantie die het hele volk doordringt, ontmoeten we op dat niveau datgene wat alleen maar in ons tot uiting komt als in ons hart liefde groeit. Het hele bijenvolk is gedrenkt in liefde. Elke individuele bij doet in grote mate afstand van de liefde maar bouwt aan een liefde voor het gehele volk. We beginnen het leven van de bij te begrijpen als we begrijpen dat bijen leven in een atmosfeer die doordrenkt is van liefde."

“We beginnen het leven van de bijen te begrijpen...” Er is zoveel dat we niet weten ook al zijn bijen misschien de meest bestudeerde dieren op deze wereld. Dat te kunnen toegeven helpt je om terughoudend te zijn en niet met ze te knoeien. Als we met ze knoeien maken we grote fouten en de bijen moeten hun enorme zelfhelende krachten gebruiken om alles weer in orde te krijgen. Het is helende kracht die ze in andere gevallen aan de wereld zouden kunnen schenken. Ik deed er vele jaren over om helemaal te stoppen me te bemoeien met hun van wijsheid vervulde leven. Het kostte me jaren om de last van vooringenomen ideeën, vooroordelen en atomistische concepten over het bijenleven af te schudden; dat is veel van wat je leert in bijenboeken en via de bijenwetenschap. Jezelf, je geest, je hart veranderen is hard werken. We weten dat we net dat allemaal moeten doen als we ons geconfronteerd weten met de gevolgen van onze onmacht om voor levende wezens te zorgen.

Tot voor kort werd op een andere manier met je bijen omgaan dan hoe de gangbare imkerij het leert, beschouwd als subversief en onverantwoord. Wat dan met ziektes? En sociale verantwoordelijkheid? Honing? Ook dat zal veranderen als wij veranderen en veranderd worden door de bijen die ons uitdagen om onze zielen te oefenen om de dingen anders te bekijken.

De bijen, in hun volle wezen – in de overvloedige context van hun wereld waar het wezen zich elke lente en zomer uitbreidt – verdienen onze onverdeelde aandacht. We hebben hun leefwereld behoorlijk verkleind en toch houden we nog niet op van alles van hen te verlangen. Een “imkers-staakt-het-vuren” zou gepast zijn. De bijen zijn duidelijk aan een pauze toe, een poos zonder onze harde en snelle ideeën, onze roofzucht, onze gekke denkbeelden over wat goed voor ze is. Van één ding mogen we zeker zijn: In vrede kunnen leven is zeker heilzaam voor hen, net zoals de kans om te kunnen leven van de vrucht van hun arbeid.

Vaak vertel ik de bijen dat we weten dat we ze nodig hebben. Misschien doe ik dat om ze aan te moedigen om verder te blijven doen, zelfs al weet ik dat ze helemaal niet moeten worden aangemoedigd. Een verheven wezen kent zijn roeping en daagt ons uit om begrepen te worden zowel spiritueel als fysiek. Dat is een grote opdracht.

“Ik droomde dat de bijen uitgeroeid waren en honing, op enkele potten, gehamsterd door oude, rijke fijnproevers na, nog slechts een legendarische herinnering,” schrijft Matthew Sweeney in een van zijn gedichten. Het bewustzijn van de dichter, van de kunstenaar is uitermate in staat om de ‘tekenen van de tijd’ te lezen en geeft er altijd weer uitdrukking aan op een vriendelijkere en meer overtuigende manier dan akelige voorspellingen die gebaseerd zijn op statistieken en metingen.

Is er hoop?

Is er hoop om te zien wat er echt gebeurt met de bijen? Hoop om, in de toekomst, te genieten van het privilege ons leven te delen met een zo subliem wezen? Bijen veranderen alles wat ze verzamelen in iets hogers, in een helende stof. Blijven ze ons eeuwig vergezellen? Ik denk dat er hoop is als we ze toelaten ons te helpen. We kunnen zo veel van ze leren. Ze dagen ons uit onze manier van weten uit te breiden en te verrijken. Ze leren ons om met ons hart hun waarheid, hun schoonheid en hun goedheid te aanschouwen. We moeten hen bedanken. Eeuwig bedanken.